

pid-chas-pandemiyi-covid19-perspektivi-ta-realiyi.html

(дата

звернення 07.06.2021).

5. Фінансові результати до оподаткування підприємств за видами економічної діяльності (I квартал, I півріччя, 9 місяців 2016-2020).

Державна служба статистики України. URL:

<http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 05.06.2021).

УДК 346.9: 347.736

Свідерська І.М.

к.е.н., доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

Чепка В.В.

к.е.н., доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ БАНКРУТСТВА ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Відновлення платоспроможності фізичних осіб або визнання їх банкрутами у вітчизняній практиці стало можливим з прийняттям Кодексу з процедур банкрутства від 21 жовтня 2019 року. Статистичні дані станом на 1 листопада 2020 року свідчать, що за рік дії Кодексу України з процедур банкрутства було порушено 50 проваджень у справах про банкрутство фізичних осіб, у тому числі: в м. Києві – 34, Київській області – 6, в Черкаській області – 10 [1]. Варто зазначити, що за даними Опендатабот кількість українців, які знаходяться в реєстрі боржників станом на грудень 2020 року становить – 2 млн. осіб, що 4,8% від загальної кількості населення України. В умовах пандемії Covid19 кількість боржників зросла на 300 тис. осіб або на 18% [2].

В проведеному дослідженні авторами розглянуто причини та передумови стрімкого зростання кількості боржників в Україні, а також нормативно-правові обмеження та витрати щодо визнання банкрутом фізичних осіб.

Важливою причиною зубожіння населення є низький рівень доходів. Рівень мінімальної заробітної плати в Україні в 2021 році становить – 6 000 грн., станом на 1 січня 2020 року – 4 723 грн., 1 січня 2019 року – 4 173 грн., 1 січня 2018 року – 3 733 грн. 1 січня 2017 року – 3 200 грн [3]. Хоч можна відмітити стабільну тенденцію до зростання мінімальної заробітної плати, яка за останні 5 років зросла в 1,875 рази, проте в доларовому еквіваленті залишається на низькому рівні та складає 200 - 210 дол. США.

Середні пенсійні виплати за віком на 1 січня 2021 року становили 3 770,23 грн. Вказані виплати отримують 8,3 млн. осіб або 19,95% населення України [4]. Зазначимо, що середня пенсія за віком в 1,6 разів менше мінімальної заробітної плати.

Розглянемо також доходи учнів та студентів у 2020 році. Мінімальна академічна стипендія для учнів ПТУ становить 490 грн., для студентів вищих навчальних закладів III-IV рівня акредитації 1300 грн. Розмір президентської стипендії для учасників і призерів міжнародних учнівських олімпіад становить відповідно 2600 грн. та 2950 грн. Соціальна стипендія виплачується в розмірі 1180 грн. як для учнів ПТУ з числа дітей-сиріт, так і для студентів вищих навчальних закладів III-IV рівня акредитації [5]. Отже, молоді люди від 16 до 23 років отримують стипендію в середньому в 2-3 рази меншу, ніж мінімальна заробітна плата.

Щодо середньої заробітної плати по місту Києву, то станом на 1 січня 2021 року становить 17 533 грн., а по Україні – 12 337 грн., що в 2 та 3 рази відповідно більше мінімального рівня [6].

Так, 2020 рік увійшов в історію глобальною кризою викликаною пандемією невідомого вірусу Covid19, жорсткими локдаунами, закриттям кордонів, тимчасовою зупинкою громадського транспорту, різким зростанням захворюваності та смертності, відсутністю розуміння правильного

використання засобів захисту та протоколів лікування, перехід на дистанційну роботу навчальних закладів і закриття закладів громадського харчування та розважальних центрів. Такі зміни, безумовно, вплинули та фізичне та ментальне здоров'я людства, наслідки якого мають довготерміновий характер.

Варто відмітити зміну основних фінансово-економічних показників за 2019-2020 роки:

- рівень інфляції в країні: 104,1% та 105% відповідно;
- вартість банківських кредитів у національній валюті для фізичних осіб знаходилися в межах від 24,3 до 39,4% протягом 2020 року;
- вартість онлайн кредитів у національній валюті для фізичних осіб від 500 до 730%. Щомісячно українці беруть 960 тис. грн. мікрокредитів, а сума заборгованості по ним складає 14,79 млрд. грн. [2].

Отже, низький рівень доходів населення та висока вартість кредитів для фізичних осіб стали причинами зубожіння населення. Так, за 2020 рік зареєстровано 342 232 проваджень щодо українців, які не сплатили за комунальні послуги, а це на 50% більше ніж у 2019 році – 227 тис. грн. За 2020 рік зареєстровано 189 029 боржників по аліментах. Середній строк стягнення боргів Державною виконавчою службою становить 2-3 роки і за даними Світового банку лише 9 центів із долара повернуто. В той же час у країнах Європейського союзу та Центральної Азії даний показник становить 38,5% [2].

Проте, такі статистичні дані можна протиставити всього 50 провадженням про визнання банкрутом фізичної особи за 2020 рік.

Перед усім, варто зазначити, що провадження у справі про неплатоспроможність боржника - фізичної особи або фізичної особи - підприємця може бути відкрито лише за заявою боржника. Та за наступних умов:

- 1) розмір прострочених зобов'язань боржника перед кредитором (кредиторами) становить не менше 30 розмірів мінімальної заробітної плати. Станом на 1 січня 2021 року прострочені зобов'язання перед кредитором можуть бути на суму понад 180 тис. грн.

2) боржник припинив погашення кредитів чи здійснення інших планових платежів у розмірі більше 50 відсотків місячних платежів за кожним з кредитних та інших зобов'язань упродовж двох місяців;

3) ухвалено постанову у виконавчому провадженні про відсутність у фізичної особи майна, на яке може бути звернено стягнення;

4) існують інші обставини, які підтверджують, що найближчим часом боржник не зможе виконати грошові зобов'язання чи здійснювати звичайні поточні платежі (загроза неплатоспроможності) відповідно до ст. 113, 115 Кодексу [7].

Визнання банкрутом фізичну особу надає їй наступні фінансові переваги:

- припиняється нарахування штрафів та інших фінансових санкцій, а також відсотків за зобов'язаннями боржника;

- вводиться мораторій на задоволення вимог кредиторів;

- будь-яке відчуження та розпорядження майном боржника здійснюються виключно в порядку, передбаченому Кодексом з процедур банкрутства.

Мораторій на задоволення вимог кредиторів вводиться строком на 120 днів та не поширюється на відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи, виплату та стягнення аліментів та інше передбачено ст. 121 Кодексу [7].

Схвалення плану реструктуризації боргів боржника є важливим документом, який професійно складений арбітражним керуючим, схвалений зборами кредиторів та спрямований на відновлення платоспроможності боржника. Як вже вище зазначалося, не підлягають реструктуризації борги боржника щодо сплати аліментів, відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи, щодо сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та щодо сплати інших обов'язкових платежів на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, а також податковий борг. Строк виконання плану реструктуризації боргів боржника у справі про неплатоспроможність не може перевищувати п'ять років.

Провадженням у справі про неплатоспроможність фізичної особи потребує наступних витрат:

➤ витрати на оплату судового збору (1 відсоток ціни позову, але не менше 0,4 розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб та не більше 5 розмірів прожиткових мінімумів для працездатних осіб, тобто від 908,00 грн. до 11 350,00 грн.);

➤ сплату винагороди і відшкодування витрат арбітражного керуючого, пов'язаних з виконанням ним своїх повноважень (У 2021 році місяць роботи арбітражного керуючого в межах справи про банкрутство фізичних осіб коштує 11 350 грн (п'ять прожиткових мінімумів). Тобто для відкриття судом провадження необхідно внести 34 050 грн.);

➤ оплату послуг спеціалістів для проведення оцінки майнових об'єктів, що підлягають продажу;

➤ витрати на проведення аукціону.

Банкрутство фізичної особи має репутаційні наслідки, а саме втрату бездоганної ділової репутації протягом 3 років після визнання її банкрутом та протягом 5 років необхідності письмового повідомлення про факт неплатоспроможності перед укладанням договору позики, поруки чи застави.

Підсумовуючи вище викладене відмітимо, що низький рівень фінансової грамотності населення (11,2% за даними дослідження USAID «Фінансова грамотність, фінансова інклюзія та фінансовий добробут в Україні [8]»), макроекономічні та пандемічні передумови, низький рівень доходів українців, доступність та висока вартість онлайн кредитів призводять до неконтрольованого зростання боргів, а провадження у справах про банкрутство фізичних осіб потребує значних фінансових витрат, які доступні не усім боржникам.

Список використаних джерел:

1. Центральне міжрегіональне управління Міністерства юстиції (м. Київ) <https://kyivobljust.gov.ua/news/info/bankrutstvo-fizichnoi-osobi-naslidki-pro-yaki-mae-znati-kojen>

2. Єдиний реєстр боржників <https://opendatabot.ua/analytics/502-debtors-2020>
3. Мінімальна заробітна плата в Україні Мінфін <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/salary/min/>
4. Названо середній розмір пенсії в Україні: хто скільки отримує <https://www.slovoidilo.ua/2021/04/17/novyna/suspilstvo/nazvano-serednij-rozmir-pensiyi-ukrayini-xto-skilky-otrymuje>
5. Стипендія 2020: розмір соціальних і академічних виплат. <https://lawportal.com.ua/stipendija-rozmir-socialnih-akademichnih-viplat.html>
6. http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/mp/op_u/arh_op2020.html
7. Кодексу з процедур банкрутства від 21 жовтня 2019 року <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19/conv#n382>
8. Дослідження USAID «Фінансова грамотність, фінансова інклюзія та фінансовий добробут в Україні http://www.fst-ua.info/wp-content/uploads/2019/06/Financial-Literacy-Survey-Report_June2019_ua.pdf?fbclid=IwAR2AlpnGNn8big9d0_v6YEhNBwL69ErT0ToDVmY5Rq8dIJqSvLVndCm5ueM

УДК: 347.736/.738:347.98](477)(094.4)

Степанов А. В.

Помічник командира військової частини

A1799 з правової роботи-юрисконсульт

РОЛЬ АРБИТРАЖНОГО КЕРУЮЧОГО У ПРОЦЕДУРІ САНАЦІЇ ЗА НОВИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ З ПРОЦЕДУР БАНКРУТСТВА

Перш за все, варто дослідити сутність та мету санації боржника. Так, санацією є система заходів, що здійснюються під час провадження у справі про банкрутство з метою запобігання визнанню боржника банкрутом та його ліквідації, спрямованих на оздоровлення фінансово-господарського становища боржника, а також задоволення в повному обсязі або частково вимог кредиторів шляхом реструктуризації підприємства, боргів і активів та/або зміни організаційно-правової та виробничої структури боржника [1]¹. На відміну від досудової санації, санація це судова процедура, яка вводиться господарським судом після схваленого плану санації, із обов'язковим призначенням керуючого